

LANDSKAPSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Landskapslag om pensionsavgift för anställda som omfattas av landskapets pensionssystem

1993-94

nr 13

FÖRSLAG

Landskapstyrelsen föreslår att lagtinget antar en landskapslag, enligt vilken anställda som omfattas av landskapets pensionssystem deltar i kostnaderna för förvärvspensionsskyddet. Förslaget innebär att en pensionsavgift för arbetstagare kommer att uppbäras under år 1994 på motsvarande sätt som verkställts under år 1993.

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

(

(

ALLMÄN MOTIVERING

1. Bakgrund

1.1. Gällande bestämmelser

De personer som är berättigade till pension ur landskapets medel är de tjänstemän och arbetstagare som omfattas av landskapets pensionssystem enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner (33/84), landskapslagen om vissa pensioner som skall betalas av landskapsmedel (51/71), landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården (71/93), grundskollagen för landskapet Åland (18/88), gymnasielagen för landskapet Åland (6/88) och landskapslagen om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland (13/43). Rättigheten att erhålla pension ur landskapets medel gäller under vissa förutsättningar även lagtingsmännen och landskapsstyrelsens medlemmar samt deras efterlevande makar och barn.

Landskapet bekostar i huvudsak hela pensionsskyddet för de anställda som omfattas av landskapets pensionssystem. Pensionsskyddet ombesörjs av landskapstyrelsen och de årliga pensionsutgifterna finansieras enligt ett s.k. fördelningssystem. Systemet innebär att de årliga pensionsutgifterna betalas ur anslag som anvisats för ändamålet i landskapsbudgeten. Någon fondering såsom i riket för framtida pensioner sker inte, utan bekostandet av pensionerna för anställda som i dag omfattas av landskapets pensionsskydd överförs i praktiken på kommande generationers anställda. En arbetsgrupp tillsatt av landskapsstyrelsen utreder för närvarande alternativa tillvägagångssätt för den framtida finansieringen av landskapets pensioner.

I dag finns två inkomstposter som direkt hänför sig till pensionerna. Dessa är dels arbetstagarens pensionsavgift dels de pensionsavgifter som arbetsgivarna vid de privata inrättningarna som omfattas av landskapets pensionsskydd betalar till landskapet.

Den 1 januari 1993 trädde landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om pensionsavgift för anställda som omfattas av statens pensionssystem (3/93) i kraft i landskapet. Enligt lagen som är temporär och gäller till och med den 31 december 1993 skall en pensionsavgift uppbäras av arbetstagaren. Avgiftens belopp är 3 procent av den lön som är underkastad förskotts innehållning. Lagen infördes i ett led att försöka stävja den finansieringskris som framdeles kan komma att uppstå. Förutom denna avgift skall som ovan nämnts även arbetsgivaren för de privata inrättningar, exempelvis de privata landskapsunderstödda barndaghemmen, vars personal erhåller pension ur landskapets medel enligt 38 § landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården (71/93) betala en pensionsavgift till landskapet. Denna avgift utgör enligt gällande landskapslag om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården (63/83) 12,5 procent av ifrågavarande personers lön, men kommer

successivt att ökas till 25 procent av ifrågavarande personals lön. Skälet till denna ökning är landskapsandelsreformens övergång till kalkylerade grunder för beräkning av landskapsandelarna.

Den 14 februari 1992 slöt Ålands landsskapsstyrelse och Akava-Åland r.f., FOA:s Ålands Samorganisation, FOA-Å r.f., samt TOC:s Tjänstemannaorganisationer på Åland, TOC-TÅ r.f. ett tjänstekollektivavtal om justeringar i anställningsvillkoren för landskapets tjänstemän. I avtalets 4 § hänvisas beträffande arbetstagarens pensionsavgift till vad som överenskommit i det inkomstpolitiska avtalet, i vilket parterna kommit överens om att arbetstagarnas pensionsavgift skall bli permanent från och med år 1994.

1.2. Ökade pensionsutgifter

Under de senaste åren har pensionsutgifterna stigit kraftigt. Ökningen beror dels på att antalet anställda ökat dels på att pensionsförmånerna utvecklats. De totala pensionsutgifternas ökning kan enkelt klargöras med följande tabell.

År	Landskapets totala pensionsutgift	Förändring av landskapets totala pensionsutgift	Procentuell förändring från året innan
1985	22.041.150,96 mark		
1986	24.529.143,60 mark	+ 2.487.922,64 mark	+ 11,3 %
1987	27.212.365,07 mark	+ 2.683.221,47 mark	+ 10,9 %
1988	30.282.026,74 mark	+ 3.069.661,67 mark	+ 11,3 %
1989	34.563.622,23 mark	+ 4.281.595,49 mark	+ 14,1 %
1990	39.250.258,30 mark	+ 4.686.636,07 mark	+ 13,6 %
1991	44.302.394,63 mark	+ 5.052.136,33 mark	+ 12,9 %
1992	49.281.873,22 mark	+ 4.979.478,59 mark	+ 11,2 %

(källa, bokslut 1985-92)

Även framdeles beräknas pensionsutgifterna att stiga väsentligt. Detta kommer inte minst att märkas då den stora efterkrigsgenerationen av landskapsanställda går i pension. Samtidigt beräknas antalet arbetsföra minska, vilket torde leda till att de personer som fortfarande är yrkesverksamma får påta sig en större andel av pensionsutgiften för att kunna betala framtida pensioner. Även landskapets övertagande av Posten samt samordningen av hälso- och sjukvården (ÅHS) kommer framdeles att leda till ökade pensionsutgifter för landskapet.

2. Landskapsstyrelsens förslag

Enligt förslaget kommer en pensionsavgift att uppbäras av arbetstagaren även under år 1994. Arbetstagarens pensionsavgift berör alla som omfattas av landskapets pensionsskydd. Avgiften skall vara lika stor som pensionsavgiften för arbetstagare inom den privata sektorn. Under år 1993 har avgiften varit 3 procent av arbetstagarens lön. Beloppet av arbetstagarens pensionsavgift skall även under år 1994 vara lika stor för alla personalgrupper som omfattas av landskapets pensionsskydd.

Som ovan påpekats finansieras landskapets pensioner av årliga anslag som upptagits i budgeten. I relation till lönerna befaras pensionsutgifterna öka framöver eftersom antalet pensionstagare ökar från år till år. Pensionsnivån stiger även hela tiden eftersom de nya pensionstagarna har hunnit tjäna in sitt pensionsskydd under en längre tid. Pensionskostnaderna kan givetvis sänkas genom olika åtgärder, t.ex. om arbetstagarna stannar en längre tid i arbetslivet och om pensionsåldern höjs från den nivå den har i dag. En tendens till det sistnämnda framskyftar i dag på rikssidan. Landskapet tillämpar huvudsakligen rikets pensionsbestämmelser enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner (33/84), varför landskapet även berörs av de förändringar som genomförs i riket.

Enligt förslaget hänvisas beträffande pensionsavgiftens storlek till lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/61), nedan kallad APL. Eftersom arbetstagarens pensionsavgift knyts till den privata sektorn ("APL-systemet") torde vissa justeringar av avgiften vara möjlig. Enligt APL är avsikten att pensionsavgiften utgående från 3 procent av lönen årligen skall ändras med hälften av den genomsnittliga ändringen i APL-försäkringspremien. Enligt landskapstyrelsens förslag kan en avvikelse från detta belopp genomföras såvida landskapstyrelsen och arbetstagarnas organisationer kommer överens om detta.

Arbetsgivaren innehåller pensionsavgiften av arbetstagarens lön i samband med löneutbetalningen. De medel som de anställda betalar till landskapet upptas under ett särskilt moment i budgeten.

Arbetstagarens pensionsavgift kommer även under år 1994 enligt 96 § inkomstskattelagen (FFS 1535/92) att vara helt avdragbar från nettoförvärvsinkomsten vid såväl stats- som kommunalbeskattningen. Enligt kommunalskattelagen för landskapet Åland (37/93) är inkomstskattelagen tillämplig i landskapet.

Lagstiftningen rörande pensionsskyddet för landskapsanställda har genom tiderna så långt som möjligt följt motsvarande rikslagstiftning. Syftet har varit att landskapets anställda skall komma i åtnjutande av åtminstone samma pensionsförmåner som statens

tjänstemän. Dessutom förekommer ett tekniskt samarbete beträffande pensionsfrågor med statens myndigheter framförallt med statskontoret. Till grund för detta förslag ligger rikets förslag (RP 175/93) till ett permanent system för uppbörden av arbetstagarens pensionsavgift.

3. Organisatoriska och ekonomiska verkningar

Förslaget torde inte föranleda några organisatoriska förändringar, eftersom landskapsstyrelsen redan i dag uppbär motsvarande pensionsavgifter av anställda som omfattas av landskapets pensionssystem.

Landskapets inkomster i form av arbetstagarnas pensionsavgifter torde genom förslaget öka något i jämförelse med år 1993, eftersom vissa nya personalgrupper i och med hälso- och sjukvårdssammanslagningen (ÅHS) kommer avgiftsbeläggas. Beräkningarna nedan baseras på de beslut som lagtinget antagit beträffande hälso- och sjukvårdssammanslagningen.

Arbetstagarnas pensionsavgift

År	Intäkter ^{*)}	Förändring
1993	ca. 7 miljoner mark	
1994	ca. 8 miljoner mark	+ ca. 1 miljon mark

(*) kalkylerad intäkt

För kommunernas del kommer förslaget att medföra en inkomstminskning på drygt 1 miljon mark, eftersom pensionsavgiften är avdragbar i beskattningen. Förändringen gentemot år 1993 torde dock bli marginell eftersom arbetstagarens pensionsavgift, oberoende av om arbetsgivaren varit en kommun, en privat inrättning eller landskapet, även varit avdragbar för innevarande år.

4. Ärendets beredning

Beredningen av lagförslaget har utförts som tjänstemannauppdrag vid lagberedningen.

Eftersom ärendet är av brådskande natur har yttranden inte inhämtats från personalorganisationerna i landskapet. Förslaget grundar sig dock på 1992 års löneavtalsuppgörelse mellan landskapsstyrelsen och personalorganisationerna i landskapet samt på 1992 års inkomstpolitiska uppgörelse.

DETALJMOTIVERING

1 § Tillämpningsområde. I paragrafen stadgas att de arbetstagare som omfattas av landskapets pensionssystem skall vara skyldiga att betala en pensionsavgift för arbetstagare till landskapet. Bestämmelsen omfattar bl.a. anställda vid det centrala ämbetsverket, olika landskapsinrättningar, anställda vid grundskolorna, den personal vid landskapsunderstödda inrättningar som omfattas av landskapets pensionsskydd, lagtingsmän och medlemmar av landskapsstyrelsen samt postens anställda. Genom samordningen av hälso- och sjukvården (ÅHS) utökas åliggandet även till att omfatta bl.a. de personalgrupper som tidigare löd under ett kommunalförbunds huvudmannskap.

2 § Pensionsavgiftens storlek. Enligt förslaget skall pensionsavgiften för arbetstagare vara lika stor som den är inom den privata sektorn. En hänvisning föreslås därför till lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/61), nedan kallad APL. Enligt 12 b § 1 mom. APL skall pensionsavgiften för arbetstagare utgående från 3 procent av lönen årligen ändras med hälften av den genomsnittliga ändringen i APL-försäkringen.

Enligt 12 b § 1 mom. APL fattar social- och hälsovårdsministeriet årligen beslut om beloppet av arbetstagarens pensionsavgift. Avsikten är att landskapets pensionsavgift för arbetstagaren under år 1994 skall överensstämma med detta belopp. Genom 2 mom. ges landskapsstyrelsen en möjlighet att avvika från beloppet av arbetstagarens pensionsavgift om så överenskommes genom tjänstekollektivavtal.

3 § Arbetsgivarens förpliktelser. Arbetsgivaren uppbär arbetstagarens pensionsavgift i samband med löneutbetalningen. Någon förändring av den uppördssystematik som byggts upp under år 1993 är inte avsikten. I huvudsak sker uppörden genom att ett automatiskt löneräkningssystem används. För vissa grupper av arbetsgivare som omfattas av landskapets pensionsskydd, men som landskapet inte har någon lönebetalningsrelation med, uppbärs pensionsavgiften enligt överenskommelse. Under år 1993 har den uppburna pensionsavgiften för exempelvis de kommunala grundskolorna betalats och redovisats kvartalsvis till landskapet. Landskapsstyrelsen har inte för avsikt att ändra på möjligheten att överenskomma om lämpliga betalningsarrangemang med nämnda grupper av arbetsgivare.

Enligt paragrafen skall pensionsavgiften innehållas av den lön som avses i 4 § lagen om förskottsuppbörd. Innehållningen skall även verkställas på inkomst som är underkastad källskatt, d.v.s. på lön som förvärvats i landskapet av personer som inte varit bosatta i Finland under skatteåret.

4 § Landskapets budget. I avvaktan på den ovan nämnda arbetsgruppens utredning föreslås att de pensionsavgifter som betalas till landskapet även framdeles skall särskiljas under ett särskilt moment i budgeten. På så sätt finns kontrollmöjligheten

kvar att övervaka hur mycket medel som influerar till landskapet i form av arbetstagarnas pensionsavgift.

5 § Påföljder vid försummelse att betala avgift. Paragrafen överensstämmer med 5 § lagen om statens pensionsavgift för anställda som omfattas av statens pensions-system (FFS 1005/92), vilken tillämpas i landskapet med stöd av en blankettlag (3/93), samt med rikets motsvarande bestämmelse i förslaget till ett permanent system för uppbörden av arbetstagarens pensionsavgift (RP 175/93). Bestämmelsen riktar sig främst till uppbördsenheter utanför det centrala ämbetsverket, eftersom dessa i vissa fall betalar den uppburna pensionsavgiften kvartalsvis (jfr 3 §).

6 § Uppgifter för verkställigheten av lagen. Genom bestämmelsen tillgodoses landskapsstyrelsens möjlighet att kontrollera riktigheten av arbetsgivarens uppgifter. Paragrafen överensstämmer i sak med motsvarande stadgande i riksförslaget.

7 § Besvär. På samma sätt som det i dag är möjligt för arbetstagaren att anföra besvär över ett beslut med anledning av en pensionsansökan, förslås en motsvarande besvärmöjlighet beträffande pensionsavgiften. Besvären kan exempelvis gälla pensionsavgiftens storlek, begreppet pensionsgrundande lön eller vilka personer som omfattas av pensionsavgiften.

8 § Landskapsförordning. I paragrafen ges ett generellt bemyndigande att vid behov genom landskapsförordning stadga om verkställighet och tillämplighet av lagen.

9 § Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse. Ikraftträdelsetidpunkten lämnas öppen så att landskapsstyrelsen kan besluta om denna. Avsikten är att lagen skall träda i kraft så snabbt som möjligt.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lag.

L A N D S K A P S L A G
om pensionsavgift för anställda
som omfattas av landskapets pensionssystem

I enlighet med lagtingets beslut stadgas:

1 §

Tillämpningsområde

De som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet Åland samt de, om vilkas rätt till pension av landskapets medel i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om rätt till pension för dem som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet, skall betala en pensionsavgift för arbetstagare till landskapet.

Även lagtingets ledamöter och landskapsstyrelsens medlemmar skall betala en pensionsavgift för arbetstagare till landskapet.

2 §

Pensionsavgiftens storlek

Arbetstagarens pensionsavgift skall till sin storlek motsvara den i 12 b § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/61) stadgade pensionsavgiftsprocenten av den lön till arbetstagaren som avses i 3 §.

Landskapsstyrelsen kan med stöd tjänstekollektivavtal besluta om avvikande storlek på det i 1 mom. nämnda beloppet.

3 §

Arbetsgivarens förpliktelser

Arbetsgivaren är skyldig att i samband med löneutbetalningen innehålla arbetstagarens pensionsavgift av den på ett offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande, i 4 § lagen om förskottsuppbörd (FFS 418/59) eller 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (FFS 627/78) avsedda lönen samt redovisa pensionsavgiften till landskapet på det sätt som landskapstyrelsen bestämmer.

4 §

Landskapets budget

De pensionsavgifter landskapet på grundval av denna lag erhåller skall särskiljas från landskapets övriga inkomster i landskapets budget.

5 §

Påföljder vid försummelse att betala avgift

Om pensionsavgifterna inte betalas inom utsatt tid, uppbärs till landskapet en årlig dröjsmålsränta om 16 procent. Pensionsavgifter och dröjsmålsräntor får indrivnas i den ordning som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utskökningsväg (FFS 367/61).

6 §

Uppgifter för verkställigheten av lagen

Arbetsgivare som avses i 3 § är skyldig att till landskapsstyrelsen lämna alla de uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Landskapsstyrelsen har rätt att granska arbetsgivarens bokföring för att kontrollera att uppgifterna är korrekta. Försummar arbetsgivaren att lämna dessa uppgifter eller lämnar han dem senare än landskapsstyrelsen bestämt, kan pensionsavgiften indrivnas till högst det dubbla beloppet.

7 §

Besvär

Om förutsättningarna och sättet för anförande av besvär över beslut som avser arbetstagarnas pensionsavgift finns bestämmelser i 25 § självstyrelselagen samt i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 154/50).

8 §

Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämplighet av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

9 §

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den   och gäller till och med den 31 december 1994.

Denna lag tillämpas på lön som utbetalas medan lagen är i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Mariehamn den 23 november 1993

L a n t r å d

Ragnar Erlandsson

T.f. lagberedningsekreterare

Hans Selander